

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

YTTRANDE
2025-05-28

Ärendenummer
NV-25-005220

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över Miljömålsberedningens delbetänkande SOU 2025:21 (KN2025/00609)

Sammanfattning

Naturvårdsverket välkomnar att utredningen har presenterat förslag som bidrar till målsättningar för biologisk mångfald och ett ökat nettoupptag av koldioxid inom markanvändningssektorn, men kan samtidigt konstatera att förslagen inte är tillräckliga för att målen ska kunna nås.

Utredningens förslag bidrar till genomförandet av Kunming-Montreal-ramverket, Sveriges åtagande under LULUCF-förordningen och EU:s strategi för biologisk mångfald. Förslagen fokuserar dock främst på information, rådgivning, skydd, förvaltning och restaurering av natur, medan åtgärder för hållbart brukande och integrering av biologisk mångfald i policy och regelverk inte fullt ut speglas i förslagen.

Förslaget på instruktionsändring för Naturvårdsverket avstyrks i dess nuvarande form. Naturvårdsverket kan inte uppfylla Miljömålsberedningens ändringsförslag om att säkerställa att naturvärden bevaras och utvecklas med den nuvarande regleringen av myndighetsansvaret. Det är också regeringen som ytterst beslutar om anslagsnivåer för skyddad natur.

Naturvårdsverket avstår i yttrandet från att ta ställning till Miljömålsberedningens analyser av restaureringsförordningen. Naturvårdsverket har tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten, Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk och Boverket ett pågående regeringsuppdrag om att lämna underlag till en nationell restaureringsplanen som följd av EU-förordning om restaurering av natur¹.

Nedan sammanfattas Naturvårdsverket övergripande synpunkter.

Ökade anslag för förvaltning av skyddade områden och våtmarker

Naturvårdsverket är positiv till förslagen om kraftigt ökade anslag för förvaltning av skyddade områden och våtmarker. Vi ser dock att myndigheter

¹ Naturvårdsverkets ändrade regleringsbrev från 26 september 2024.

och andra berörda aktörer behöver ges möjlighet att skala upp kapaciteten successivt.

Nya etappmål för biologisk mångfald ger tydlig styrning i miljöarbetet

Naturvårdsverket välkomnar förslagen om flera nya etappmål inom området biologisk mångfald, eftersom etappmål har saknats under lång tid. Etappmålen fyller en viktig funktion i miljömålssystemet. De konkretiserar vilken samhällsomställning som behövs i arbetet för att nå miljömålen och bidrar därmed till en tydlig styrning för myndigheter och andra aktörer. Nationella etappmål kan med fördel utformas så att de konkretiserar hur globala mål och överenskommelser som följer av samarbetet med andra länder ska genomföras i Sverige. Behovet av nya etappmål har bland annat lyfts i de fördjupade utvärderingarna av Sveriges miljömål som lämnades till regeringen 2019 respektive 2023. Flera förslag till etappmål har tidigare tagits fram i samverkan mellan flera myndigheter och redovisats till regeringen.^{2,3} Behovet av ett tidssatt arealmål för skydd av skog har lyfts av Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i redovisningen av regeringsuppdraget om att se över den nationella strategin för formellt skydd av skog.⁴ Naturvårdsverket vill betona vikten av att även beakta tidigare inlämnade förslag.

Frivillighet och stöd räcker inte – finns behov av reglering och tydligare finansiering

Förslagen i utredningen fokuserar i hög grad på rådgivning, information och stöd baserade på frivillighet. För att säkerställa att målen nås inom biologisk mångfald och klimat är det dock nödvändigt att komplettera dessa med ytterligare åtgärder. En kombination av både stödjande och reglerande insatser bedömer vi är ett mer kostnadseffektivt sätt att uppnå önskade resultat än den strategi som utredningen presenterar, där tyngdpunkten ligger på stödjande åtgärder. Naturvårdsverket har dock förståelse för att detta inte ingick i utredningens uppdrag.

Vi ser att flera av de föreslagna åtgärderna i utredningen saknar finansiering, samtidigt som vissa förslag kommer att innebära ökade kostnader. Detta kan leda till undanträngningseffekter och riskerar att påverka genomförandet av andra prioriterade insatser för biologisk mångfald och hållbart nyttjande av naturresurser.

Biologisk mångfald i den brukade skogen – behov av nya styrmedel och ökad hänsyn

Naturvårdsverket konstaterar att det förutom rådgivning till skogsägare saknas förslag på styrmedel för att bevara och förbättra den biologiska mångfalden i den brukade skogen. Det finns enligt den fördjupade utvärderingen av miljömålen 2023 en brist på viktiga livsmiljöer i skogslandskapet, och en ökande fragmentisering av populationer av hotade och känsliga arter. Miljömål, och förknippade EU- och internationella mål om biologisk mångfald i skogslandskapet kan bara delvis hanteras med hjälp av skydd och skötsel av värdefull natur. Skydd av öar av skog med högt skyddsvärde behöver kompletteras med åtgärder i den brukade skogen som når längre än dagens hänsyn.

² Vilda pollinatörer, Delredovisning av ett regeringsuppdrag, Naturvårdsverkets ärendenummer NV-00199-21.

³ [Miljömålsrådets årsrapport inklusive förslag till regeringen 2021](https://www.sverigesmiljomal.se) (www.sverigesmiljomal.se)

⁴ Uppdrag att se över den nationella strategin för formellt skydd av skog, Redovisning av ett regeringsuppdrag, Naturvårdsverkets ärendenummer NV-06274-22.

Naturvårdsverkets ställningstagande och skäl

Kap 1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om ändring i miljöbalk (1998:808)

Författningsförslagsändring 12:6

Naturvårdsverket avstyrker förslaget på författningsändringar av 12 kap. 6 § miljöbalken, då vi anser att bestämmelsen inte kommer att få avsedd verkan och att den skapar falska förväntningar.

Utredningens förslag skapar en förväntan på att områdesskydd inrättas om markägare har fått beslut meddelat enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. Beslutet ska också ha givit rätt till ersättning enligt 31 kap. 4 § miljöbalken för att kriterierna ska vara uppfyllda (se författningskommentaren). Genom att ge staten skyldighet att verka för att inrätta ett formellt områdesskydd ser utredningen att området ska kunna inräknas i Sveriges rapportering till Europeiska miljöbyrån och räknas mot målet om 30 procent skydd av Sveriges landyta. Vad ”aktivt verka för” innebär är vagt definierat, och kommer att leda till gränsdragningsproblem gällande när bestämmelsen aktualiseras och hur den ska tillämpas.

Utredningen tycks dessutom ha utgått ifrån att antalet beslut som kan bli aktuella för detta är stort eller åtminstone av någon omfattning som är av betydelse. Enligt Naturvårdsverkets bedömning finns det få beslut som skulle kunna bli aktuella enligt utredningens avgränsning. Högsta domstolen fann i NJA 2023 s. 291 *Tjäderspelet i Malsättra* att det inte är avsett att markägaren vid en tillämpning av 31 kap. 4 § miljöbalken ska ersättas för sådan markanvändning som inte är tillåten enligt föreläggandet eller förbudet, om han eller hon redan före föreläggandet eller förbudet var förhindrad att använda marken till följd av lag eller tidigare myndighetsbeslut. Ersättningen ska alltså fastställas med hänsyn till den markanvändning som var tillåten omedelbart före föreläggandet eller beslutet. Högsta domstolen konstaterar vidare att en markägare vid en tillämpning av 31 kap. 4 § vanligen inte ska ersättas för sådana begränsningar i markens nyttjande som följer av de allmänna hänsynsbestämmelserna i 2 kap. miljöbalken. Det sammanhänger med att markanvändning som strider mot hänsynsbestämmelserna är otillåten och därför inte ska bedömas som ”pågående markanvändning”. Naturvårdsverket konstaterar mot bakgrund av HD:s uttalanden att det sannolikt kommer att vara få ärenden där ersättning kan ges enligt bestämmelsen.

Enligt HD:s dom kan dock en verksamhetsutövare under speciella omständigheter få ersättning för de inskränkningar som ett artskyddsbeslut innebär. HD konstaterar dock att i de fall som ersättning kan utgå i dessa fall är det inte fråga om ersättning enligt 31 kap. 4 § miljöbalken. Utredningens förslag innebär att det formellt kan inkludera fler typer av beslut än sådana som gäller artskydd. I praktiken är det dock svårt att se att det finns sådana ärenden av någon omfattning som är av betydelse. Alla beslut enligt 12 kap. 6 § miljöbalken som gäller förbud eller föreläggande att följa de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken kommer att behandlas enligt samma principer, även om det skulle gälla något annat än fridlysning av arter.

Därtill finns svårigheter som kan uppstå av att områden skyddas genom områdesskydd trots att det inte nödvändigtvis är det mest lämpliga sättet att sköta dessa områden. Det skapar svårigheter kring hur dessa områden ska

förvaltas och skötas i framtiden. Naturvårdsverket bedömer att det finns en risk att bestämmelsen står i strid med EU:s statsstödsregler. Endast om det finns ekologiska skäl för att bilda ett områdesskydd bör så ske och ersättning i så fall utgå. Endast omständigheten att exempelvis en avverkning har stoppats eller begränsats medför inte att det automatiskt föreligger skäl att bilda ett områdesskydd. Utredningen har inte analyserat frågan om förslaget är förenligt med statsstödsreglerna. Naturvårdsverket anser att denna fråga behöver belysas om man väljer att gå vidare med förslaget.

Författningsförslagändring 6 kap. 11 och 35 §§ miljöbalken

Naturvårdsverket avstyrker förslaget på författningsändring 6 kap. 11 och 35 §§ miljöbalken i sin nuvarande utformning. Vi anser dock att det kan genomföras med en mindre justering.

De föreslagna ändringarna i 6 kap. 11 och 35 §§ miljöbalken kan läsas så att verksamhetsutövaren kan *välja* att antingen beskriva de miljömässiga konsekvenserna och hur dessa ska förebyggas/avhjälpas *eller* att verksamhetsutövaren kan beskriva och vidta kompensationsåtgärder. Av MKB-direktivet framgår att verksamhetsutövaren ska beskriva verksamhetens miljökonsekvenser och hur verksamhetens miljökonsekvenser kan minskas genom exempelvis försiktighetsmått (se artikel 3 och 5 i MKB-direktivet). Av direktivet om strategiska miljöbedömningar (SMB-direktivet) framgår vidare av bilaga 1 att verksamhetsutövaren ska tillhandahålla information om de åtgärder som planeras för att förhindra, minska och så långt som möjligt uppväga varje betydande negativ miljöpåverkan som följer av att planen eller programmet genomförs.

Vår bedömning är alltså att det inte är möjligt enligt de två aktuella direktiven att välja att endast beskriva potentiella kompensationsåtgärder, det finns därför en risk att författningsförslaget strider mot MKB-direktivet och SMB-direktivet. Vi bedömer att denna osäkerhet skulle kunna åtgärdas genom att byta ordet *eller* mot ordet *och*. Då görs det tydligt att kompensation inte utgör ett alternativ som gör att verksamhetsutövaren kan hoppa över de andra stegen.

1.3 Förslag till förordning om ändring i förordning (2003:598) om statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt

Naturvårdsverket tillstyrker förslaget om en utvidgning av aktörer som kan få ersättning med stöd av LONA. Vi tror också att förslaget kan bidra till en högre kvalitet på de projekt som genomförs på grund av ökad konkurrens mellan olika projekt, till följd av fler ansökningar. Samtidigt innebär fler ansökningar en ökad arbetsbörda för Länsstyrelsen och nya aktörer ställer högre krav på vägledning, vi ser därför ett behov av ytterligare anslag till Länsstyrelsen för detta arbete. Ändringar i LONA-förordningen kan medföra att LONA tjänsten behöver byggas om. Sådana ändringar behöver påbörjas i god tid innan förordningsändringar träder i kraft.

En stor andel av bidraget inom LONA våtmark lämnas idag för restaurering och anläggande av våtmarker i syfte att minska utsläppen av växthusgaser eller gynna biologisk mångfald. Hur LONA våtmark ska utformas för att komplettera det nya våtmarksanslaget och övriga våtmarksstöd på bästa sätt behöver analyseras vidare.

1.5 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Naturvårdsverket avstyrker förslaget om ett tillägg i förordningen (1998:1252) om områdesskydd. Det är viktigt att skötsel- och bevarandeplaner bygger på uppgifter som utgör en bra grund för en ändamålsenlig och effektiv förvaltning. Detta är i linje med hur Naturvårdsverket vägleder om utformning av skötselplaner utifrån ett mer målbildsinriktat förhållningssätt för naturvärden och upplevelsevärden. Det är också en punkt som Riksrevisionen lyft i sin granskning av förvaltningen av skyddad natur. Dock är vi tveksamma till om det är motiverat att detta läggs till som komplettering i förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. utifrån Miljömålsberedningens förslag.

1.6 Förslag till förordning om ändring i förordning (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket

Naturvårdsverket avstyrker förslaget om en ändring i förordning (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket, utifrån sin nuvarande utformning. Vi anser att det inte är möjligt för Naturvårdsverket att leva upp till Miljömålsberedningens ändringsförslag om att säkerställa att naturvärden bevaras och utvecklas. För statliga naturreservat är det i regel länsstyrelser som beslutar om skötselplaner och ansvarar för att förvalta dessa i enlighet med områdets syfte och mål. Naturvårdsverket beslutar enbart om föreskrifter och skötselplan för nationalparker efter regeringens beslut om syftet för nationalparken och dess förvaltare. Vidare beslutar regeringen om anslagsnivåerna för förvaltning av skyddad natur som Naturvårdsverket fördelar till förvaltning av skyddad natur.

1.10 Förslag om en förordning om statliga bidrag och ersättningar för åtgärder för att restaurera våtmarker inklusive återvätning av dränerad torvmark

Naturvårdsverket ställer sig bakom förslaget eftersom det tydliggör syftet med våtmarksanslaget, samt hur medlen är tänkta att användas. Det är positivt att anslaget får användas för att betala ut markersättning, oavsett åtgärdens syfte, vilket kommer att underlätta genomförandet av våtmarksprojekt ute i landskapet. Vi föreslår att även ideella organisationer ska kunna söka bidrag från anslaget eftersom vattenråd och aktörer som Sportfiskarna genomför våtmarksåtgärder i många olika syften idag.

Vi föreslår att ansökningsförfarandet förtydligas. Vår bedömning är att det mest effektiva arbetssättet är om ansökningar om återvätning på jordbruksmark går direkt till länsstyrelsen, återvätning på skogsmark till Skogsstyrelsen och våtmarksåtgärder i skyddade områden till Naturvårdsverket. Skogsstyrelsens befintliga arbetssätt och upplägg är välfungerande, och förordningen bör formuleras utifrån att detta arbetssätt ska kunna fortgå.

Vad gäller framtagande av en ny ersättningsmodell för återvätning av jordbruksmark är det Naturvårdsverkets uppfattning att ansvaret bör ligga på en nationell myndighet. Arbete pågår redan på Naturvårdsverket med att utveckla en sådan ersättningsmodell i samråd med länsstyrelserna.

Kap 6 Förslag om information och rådgivning

6.1 Förslag om riktad informations- och rådgivningsinsats

Naturvårdsverket ställer sig bakom förslag om riktade informations- och rådgivningsinsatser för fastighetsägare och brukare.

Förslaget ligger i linje med vad Naturvårdsverket tillsammans med Skogsstyrelsen kommit fram till är en framgångsfaktor i genomförandet av Nationell strategi för formellt skydd av skog.⁵ Det var också något som markägarorganisationer och övriga skogliga aktörer lyfte fram som viktigt i dialogen i samband med översynen av strategin. Det är centralt att dessa satsningar fortsätter även efter 2030, eftersom det finns mål om både klimat och biologisk mångfald även efter 2030 som dessa satsningar bidrar till att nå. Riktade informations- och rådgivningsinsatser föreslås för mer än bara skog och Naturvårdsverket bedömer att även länsstyrelserna behöver tillföras resurser för att möta till exempel förslaget om rådgivning och informationsinsats som en följd av naturrestaureringsförordningen (16.1.5), liksom för att genomföra förslag om formellt skydd.

Naturvårdsverket avstyrker förslaget om åtgärdssamordnare som ska samordna det frivilliga lokala åtgärdsarbetet som bidrar till att genomföra Sveriges åtaganden inom EU och internationellt för naturvård och biologisk mångfald samt upptag och utsläpp av växthusgaser inom markanvändningssektorn inklusive de förslag som handlar om att stödja dessa åtgärdssamordnare. Naturvårdsverket anser att åtgärdssamordnare kan ha en viktig funktion och att det behövs på flera områden, men det uppdrag som Miljömålsberedningen har föreslagit för åtgärdssamordnare är alltför brett och riskerar därför att bli ineffektivt.

Kap 7 Förslag om indikatorer och preciseringar till Begränsad klimatpåverkan, Levande Skogar och Ett rikt odlingslandskap

7.2 Förslag om en ytterligare indikator till miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan

Naturvårdsverket tillstyrker förslaget om att miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan följs upp med en ytterligare indikator – upptag och utsläpp från markanvändningssektorn. Naturvårdsverket vill även informera om att arbete för att införa detta redan pågår.

Kap 8 Förslag om hållbart brukande av skogsmark för ökad kolinlagring och biologisk mångfald

8.1.1 Förslag om att Skogsstyrelsen får i uppdrag att genomföra och samordna rådgivning och information till skogsägare och skogliga tjänstemän om skogsskötsel för ökad tillväxt, kolinlagring och bevarande av biologisk mångfald.

Naturvårdsverket tillstyrker i stort förslaget om Skogsstyrelsens uppdrag om rådgivning och information samt tillhörande finansiering.

Idag finns redan rådgivning och information som ökar skogens motståndskraft mot skogsskador, det görs även regelbundna effektbedömningar av genomförda insatser.

Naturvårdsverket vill framhålla att en tydligare beskrivning av hur rådgivningen bör systematiseras är önskvärd, eftersom detta kan bidra till en bredare räckvidd

⁵ Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2024. Nationell strategi för formellt skydd av skog. Naturvårdsverkets rapport 7168

och ett större genomslag. För att uppnå detta krävs dock ytterligare insatser för att följa upp rådgivningsinsatser och bedöma deras påverkan på skogsbruket.

Vidare framhåller Naturvårdsverket att rådgivningen fortsatt bör inkludera centrala element såsom hyggesfritt skogsbruk och ståndortsanpassning.

Även om hyggesfritt skogsbruk inte är en aktuell metod på alla platser noterar Naturvårdsverket att rådgivning kring hyggesfritt skogsbruk är en viktig metod för att skapa ett resilient skogsbruk.

Naturvårdsverket anser även att begreppet ”resiliens” bör ersätta ”motståndskraft” eftersom resiliensbegreppet används brett inom både EU:s klimatanpassningsstrategi och Sveriges nationella strategi för klimatanpassning.

8.2.2 Förslag att Skogsstyrelsen under perioden 2026–2030 ska betala ersättning till markägare som gödslar sin skog i enlighet med Skogsstyrelsens allmänna råd

Naturvårdsverket tillstyrker förslaget om att betala ersättning för gödsling, men har vissa invändningar mot utformningen och vill lyfta ett antal aspekter i sammanhanget.

Syftet med förslaget att införa ett stöd för gödsling är att öka nettoupptaget från skogen. Gödsling är en av få åtgärder som kan ge ökad tillväxt på kort tid och stöd till gödsling har på så sätt potential att öka nettoupptaget. Naturvårdsverket vill framhålla att det finns andra styrmedel med syfte att öka nettoupptaget i skogen som Naturvårdsverket bedömer vore mer samhällsekonomiskt effektiva att införa. Naturvårdsverket vill framhålla att det kan finnas goda skäl att införa ett ekonomiskt stöd till gödsling, men att det bör ske som en del i ett styrmedelspaket för att öka nettoupptaget av kol. Det kan till exempel handla om att minska läckageeffekter till följd av införande av styrmedel för att minska uttaget i skogen. För att minimera de negativa konsekvenserna av gödslingen behöver gödsling utföras på rätt marker och i rätt tid.

Skogsstyrelsen har nyligen publicerat en rapport som föreslår ett stöd för gödsling. Skogsstyrelsen har en lägre uppskattning av arealen av lämpliga marker där gödsling kan genomföras än vad Miljömålsberedningen har. Skogsstyrelsen föreslår i sin rapport att stödet ska riktas till privatskogsbruket, då man anser att de är dessa som är i behov av stöd för att åtgärden ska vara lönsam. Naturvårdsverket anser att en begränsning av stöd för gödsling till privatskogsbruket och till de av Skogsstyrelsen uppskattade lämpliga ytorna skulle öka effektiviteten och minska de negativa effekterna på miljö och sociala värden i Miljömålsberedningens förslag.

Sett till de jämställda skogspolitiska målen så finns det, om stöd till gödsling införs, behov av att införa ytterligare åtgärder för att minska påverkan från eller kompensera för de negativa effekter som gödsling kan innebära på den biologiska mångfalden. Naturvårdsverket tillstyrker att effekterna från gödsling bör utvärderas med avseende på kväveläckage, biologisk mångfald och skogens tillväxt och anser att myndigheten även ska ingå i det uppdrag som föreslås ges till Skogsstyrelsen och Havs- och vattenmyndigheten.

Naturvårdsverket anser dessutom att förslaget har brister som måste lösas ut innan förslaget kan genomföras. Naturvårdsverket bedömer att åtgärden innebär en statlig subvention av skogsverksamhet. Det rör sådana åtgärder som verksamhetsutövaren normalt sett själv skulle bära för att öka lönsamheten i verksamheten. Det är nödvändigt att förslaget undersöks från ett statsstödsperspektiv, eftersom det finns en klar risk att detta utgör otillåtet

statsstöd. Detta har inte skett. Det är tänkbart att stödet trots det kan godkännas, t.ex. genom gruppundantag. Men detta kan inte bedömas av Naturvårdsverket mot bakgrund av befintligt utredningsunderlag.

Tanken verkar vara att det stödet ska betalas ut baserat i ett budgetbeslut och regleringsbrev till Skogsstyrelsen. Enligt Naturvårdsverkets bedömning är det lämpligare att reglera detta i en författning.

8.2.3 Förslag om att Skogsstyrelsen med start 2026 ska sluta naturvårdsavtal med privata markägare för att förlänga skogens omloppstid

Naturvårdsverket välkomnar att förslag som inriktas på att förlänga skogens omloppstid och att öka nettoupptaget inom LULUCF-sektorn utreds och presenteras då behovet är stort. Att ge markägare ett ekonomiskt incitament till att förlänga skogens omloppstid kan bidra till Sveriges åtaganden om ett ökat nettoupptag. Effekten av ett styrmedel som bygger på frivillighet är dock osäker, och därmed även måluppfyllelsen. Naturvårdsverket instämmer i beredningens bedömning att risken för läckage är hög och att additionaliteten är osäker och vill framhålla att det finns mer kostnadseffektiva styrmedel där riskerna för detta bedöms som lägre.

Naturvårdsverket ser att förslaget avviker från den inriktning kring naturvårdsavtal som beslutats av ansvariga myndigheter och att förslaget, såsom det är utformat, riskerar att skapa undanträngningseffekter som går ut över annat miljöarbete, tex biologisk mångfald. Kolinlagringsavtal bör kunna tecknas med stöd av jordabalken utan att det behöver rymmas inom just begreppet naturvårdsavtal.

8.2.4 Förslag om att Skogsstyrelsen ska räkna fram hållbara avverkningsnivåer där åtagande om ett ökat kolupptag ingår

Naturvårdsverket instämmer i förslaget men anser att uppdraget vid behov även bör fortsätta efter 2030 för att inkludera eventuella kommande beting från EU.

8.2.5 Förslag om att uppmana Sveaskog att öka nettoupptaget på sina marker

Naturvårdsverket instämmer i förslaget eftersom insatser för att öka nettoupptaget av koldioxid behövs för att bidra till att nå klimatmålen. Förslaget bedöms kunna ge en ökning på drygt 600 000 ton, vilket är välkommet bidrag. Krav på att staten ska gå före finns på flera andra områden, som exempelvis i direktivet för byggnaders energiprestanda, och staten kan ha en viktig roll som föregångare för att inspirera andra aktörer att agera i en önskvärd inriktning. I och med att staten äger en så pass stor del av landets areal så anser Naturvårdsverket att det är rimligt att krav på att staten ska gå före även ställs gällande att öka nettoupptaget av växthusgaser.

Kap. 9 Förslag om hållbart brukande av jordbruksmark för kolinlagring och biologisk mångfald

Naturvårdsverket välkomnar förslaget att Upphandlingsmyndigheten får i uppdrag att utföra en informations- och rådgivningsinsats riktad mot kommuner och regioner om upphandling av naturbeteskött, renkött och viltkött.

Naturvårdsverket vill dock lyfta fram att det inte finns stöd för att bete på naturbetesmark och renbete ökar kolinlagringen. Däremot har det en stor positiv effekt på den biologiska mångfalden och är en förutsättning för att naturvärdena ska bibehållas och utvecklas. Eftersom det rekommenderas att människor bör minska sin konsumtion av rött kött, bör det kött som ändå äts i större

utsträckning komma från betesdjur på naturbetesmarker, vilket främjar den biologiska mångfalden. Upphandlingen till offentliga måltider är av betydande omfattning och utgör en viktig potential för att öka avsättningsmöjligheterna för naturbetesköttet och därmed förbättra lönsamheten för lantbrukare som har betesdjur på naturbetesmarker. Ökad lönsamhet för lantbrukare med naturbetesdrift är centralt för att upprätthålla hävden av naturbetesmarkerna och det långsiktiga bevarandet av deras rika biologiska mångfald.

Naturvårdsverket är positivt till att Energimyndighetens biogasstöd även ska omfatta vall och att regeringen ändrar villkoren för ap.1 Biogasstöd, anslaget 1:9 Biogasstöd, utgiftsområde 21 Energi, så att det även omfattar stöd för produktion av biogas från vall. Möjligheten att lagra in kol genom vallodling är i praktiken beroende av tillgången på lönsamma och långsiktigt hållbara avsättningsmöjligheter för vallgrödan. I dagsläget används vallen främst som foder till nötkreatur, får och hästar. Genom att inkludera vall i stödsystemet för biogasproduktion ökar nyttjandet av vall till ändamål med betydande klimatnytta, samtidigt som efterfrågan på vall ökar. Vi tillstyrker därför förslaget och bedömer att det utgör ett viktigt komplement till en ersättning för vallodling⁶.

Naturvårdsverket ställer sig bakom förslaget att kommande period fortsatt bör prioritera ersättning för odling av mellangröda i den strategiska planen för den gemensamma jordbrukspolitiken med syftet att främja inlagring av kol och minska kväveläckaget.

Kap. 10 Förslag om upptag och utsläpp av växthusgaser på bebyggd mark

Naturvårdsverket tillstyrker förslaget om att utveckla verktyg för att mäta effekterna av exploatering på nettoupptaget av växthusgaser. Naturvårdsverket har, med hjälp av SLU, tagit fram en version av ett sådant verktyg, som vi bedömer är passande att vidareutveckla inom ramen för uppdraget. Vi föreslår också utifrån dessa grunder att uppdraget i första hand bör riktas till Naturvårdsverket, som redan besitter kunskap om detta verktyg och hur det lämpligast bör vidareutvecklas, samt att uppdraget bör ske i samverkan med berörda myndigheter.

Naturvårdsverket är generellt positiva till att torvmarker skyddas, men anser att förslaget om en begränsning av när torvmarker får tas i anspråk för exploatering behöver preciseras och förtydligas ytterligare för att vi ska kunna ta ställning till om förslaget är motiverat. Det är bland annat inte tydligt vilken typ av torvmark som skulle omfattas av förslaget och hur compensationen ska tillämpas. Även förhållandet till bestämmelsen i 3 kap. 4 § miljöbalken kan behöva klargöras, samt hur kravet på "väsentliga samhällsintressen" ska tolkas.

Kap. 11 Förslag om ökat nettoupptag i träprodukter

Naturvårdsverket delar Miljömålsberedningens bedömning om hur avverkade träprodukter kan bidra till ett ökat nettoupptag och är positiva till att förslagen är inriktade på att öka andelen långlivade produkter samt att öka återanvändningen av träprodukter.

⁶ Naturvårdsverket har noterat att regeringen enligt pressmeddelande den 25 april har beslutat om att införa en miljöersättning för odling av vall. Vi avstår därför från att yttra oss om Miljömålsberedningens förslag om att införa en miljöersättning för odling av vall.

Kap. 12 Förslag för att öka nettoupptaget av koldioxid och gynna biologisk mångfald i våtmark och torvmark

12.1.1 Utsläppen från dränerade organogena jordar bör minska med minst en miljon ton koldioxidekvivalenter till 2030

Vi ställer oss positiva det uppdrag som Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen och Länsstyrelserna föreslås få vilket uttrycker en tydlig ambition om vad våtmarksarbetet ska bidra till. Naturvårdsverket bedömer dock att ambitionen om att minska utsläppen från dränerade organogena jordar med minst en miljon ton koldioxidekvivalenter är hög och är orealistisk att realisera till 2030.

Det tar tid och resurser att etablera och skala upp de verksamheter som krävs enligt Miljömålsberedningens betänkande, vilket behöver beaktas i termer av när det är realistiskt att förvänta sig ett större genomslag av de förslag som lagts om att öka nettoupptaget av koldioxid och gynna biologisk mångfald i våtmark och torvmark. Naturvårdsverket bedömer även att den emissionsfaktor som använts för att beräkna utsläppsminskningen från återvätnad organogen jordbruksmark sannolikt är överskattad då den baseras på näringsrik jordbruksmark. Om återvätning ska inriktas på jordbruksmark som i dag inte används för livsmedelsproduktion och där sannolikheten att marken inom överskådlig framtid kommer att behöva användas för jordbruk igen är låg, är troligtvis utsläppsminskningen lägre då det inte i första hand är näringsrik jordbruksmark som är aktuell.

Naturvårdsverket konstaterar också att för att ta tillvara på den nedlagda jordbruksmarken med potential att bidra till utsläppsminskning genom återvätning behöver ett system utvecklas för att fånga upp jordbruksmark som avregistreras. Idag sker ingen aktiv utsökning av dessa marker.

12.1.2 Förslag om ett nytt anslag för finansiering av restaurering och anläggande av våtmarker, inklusive återvätning av torvmarker

Naturvårdsverket välkomnar förslaget om nytt våtmarksanslag. Det signalerar en ambition och långsiktighet i regeringens våtmarkssatsning som är viktig för att myndigheter, konsulter, markägare, entreprenörer med flera ska våga satsa på att utveckla verksamheten. En förutsättning för att detta ska kunna ske är att förvaltningsanslaget till ansvariga myndigheter kan få växa i takt med ökat sakanslag. Naturvårdsverket anser dock inte att förslaget kommer att underlätta för markägare och bidra till ett mer sammanhållet våtmarksstöd, eftersom det fortsatt finns en mängd olika typer av våtmarksstöd att söka mellan. Vi ser ett behov av en översyn av bidragssystemet som helhet för att våtmarksstöden ska komplettera varandra på ett bra sätt.

Angående dispositionsrätten anser vi att den bör ligga kvar hos Naturvårdsverket. Naturvårdsverket bör vara den myndighet som gör bedömningar om nationella prioriteringar och fördelningar av anslagsmedel när det inte är uppenbart att en tilldelning av medel ska ske på annat sätt. Nationella prioriteringar och fördelningar görs utifrån internationella och nationella mål, strategier och planer samt regionala förutsättningar och behov. Naturvårdsverket har en väl inarbetad och snabb process för att göra välgrundade fördelningar och fatta beslut om bidragsmedel som ska gå till länsstyrelserna. Att överföra dispositionsrätten till Länsstyrelserna och Skogsstyrelsen skulle innebära att våtmarksmedel inte kan omfördelas mellan länsstyrelserna och andra verksamhetsutövare under året på det sätt som görs idag. Om dispositionsrätten flyttas till Länsstyrelserna och Skogsstyrelsen förlorar Naturvårdsverket också

möjligheten att villkora bidragen, exempelvis ställa krav på rapportering av våtmarksdata som används till uppföljning av miljömålen, resultatrapporteringar och ligger till grund för styrning och prioritering av våtmarksmedel. Idag finansieras Naturvårdsverkets arbete med att samordna, vägleda och följa upp våtmarksarbetet genom 1:3-anslaget. Vi förutsätter att denna finansiering kommer att ingå i det nya våtmarksanslaget, liksom finansieringen av länsstyrelsernas våtmarksinsatser i skyddade områden oavsett om dispositionsrätten ligger kvar på Naturvårdsverket eller inte. Det är dock oklart vilken anslagspost som denna finansiering ska ingå i.

12.3 Förslag om att inrätta ett nationellt återvättningsråd

Naturvårdsverket ställer sig bakom förslaget om ett återvättningsråd som kan samla kompetensen om våtmarksrestaurering och uppföljning. Rådets syfte och uppdrag bör vara tydligt och avgränsat, och medel fördelas till samtliga myndigheter som föreslås bistå rådet för att säkra deras medverkan.

12.4.1 Förslag om ändring av areal för tillståndsprövning

Naturvårdsverket delar bedömningen att det behövs ändringar i anmälningslistan för att förenkla för restaurering av våtmarker, inklusive återvätning.

Naturvårdsverket avstyrker dock förslaget i dess nuvarande utformning, eftersom avsaknad av en arealbegränsning och legala definitioner av restaurering och återvätning riskerar att ge upphov till olika tillämpningsproblem. Det behöver vara tydligt för både länsstyrelsen och enskilda verksamhetsutövare vilka faktiska åtgärder som avses med tillägget i anmälningslistan.

Naturvårdsverket har även noterat att restaurering av våtmarker och återvätning av dränerad torvmark redan idag sker med stöd av exempelvis 19 § 3 FVV.

Naturvårdsverket föreslår därför i stället att det införs ett andra stycke i 19 § FVV:

Om en vattenverksamhet avser restaurering av våtmark, inklusive återvätning av dränerad torvmark, och åtgärder enligt första stycket 2–5 ska utföras, gäller i stället att den bottenyta som verksamheten omfattar ska uppgå till högst 1 000 kvadratmeter i vattendraget och 10 000 kvadratmeter i vattenområdet.

Vid införande av ett andra stycke i anmälningslistan enligt vårt förslag krävs det inte nödvändigtvis att legaldefinitioner av restaurering och återvätning införs, eftersom det av 19 § 2–5 FVV tydligt framgår vilka vattenverksamheter som omfattas. Vi föreslår även ett tillägg i anmälningslistan enligt det förslag vi lade fram i *RU Översyn av regelverk för att underlätta för återvätning*¹, som kan tillämpas när tillståndslösa diken ska läggas igen utan att andra restaureringsåtgärder behöver utföras. Enligt vår uppfattning finns det inte något behov av en arealbegränsning i dessa fall. Naturvårdsverket föreslår därför att 19 § 11 FVV ändras så att punkten får följande lydelse: *11. utrivning av en vattenanläggning som tillkommit till följd av en verksamhet enligt 1–10 eller en vattenanläggning som tillkommit genom markavvattning och saknar tillstånd enligt miljöbalken,*

12.4.2 Förslag om markavvattningsföretag vid återvätning

Naturvårdsverket delar bedömningen att det behövs en översyn av regelverket och att det behövs ändringar för att förenkla hanteringen av markavvattningsföretag. Eftersom det inte lämnas något författningsförslag är det dock oklart om Miljömålsberedningens förslag innebär regeländringar eller

om det ska uppfattas som ett pragmatiskt tillvägagångssätt för hantering av markavvattningsföretag vid återvätning. Det är även oklart om undantagsmöjligheten endast föreslås gälla när staten enligt 2 kap. 5 § restvattenlagen har rådighet att bedriva vattenverksamhet som är önskvärd från allmän miljösynpunkt, eller om den kan vara tillämplig även när andra aktörer inom återvätning är verksamhetsutövare.

När det gäller situationer där ett ej förvaltad markavvattningsföretag ska *avvecklas*, föreslår Naturvårdsverket i stället att mark- och miljödomstolen fastställer en överenskommelse om avveckling även om inte samtliga fastigheter inom båtnadsområdet har undertecknat överenskommelsen. Detta efter att domstolen förelagt fastighetsägarna att yttra sig och ingen som avhörs motsätter sig avvecklingen (jfr MÖD:s dom den 8 oktober 2021 i mål nr M 3555-20). I vissa andra situationer anser Naturvårdsverket att man skulle kunna tillämpa ett undantag från krav på omprövning eller avveckling. För att en sådan hantering ska vara rättssäker behöver det dock vara tydligt i vilka situationer ett undantag ska kunna tillämpas och enligt vilka regler. Från Naturvårdsverkets synvinkel bör det vara mest relevant att utgå ifrån om markavvattningsanläggningen i fråga fortfarande fyller någon funktion eller inte.

12.5 Förslag om utfasning av torvutvinning

Naturvårdsverket ställer sig positiva till förslaget då det bidrar till minskad exploatering och ökad återvätning av våtmarker. Vi är vidare positiva till att befintliga tillstånd fortsatt ska gälla, då det skapar förutsättningar för aktörer inom branschen att planera för en omställning efter att tillstånden löpt ut.

Den föreslagna författningstexten kan dock misstolkas. Naturvårdsverket föreslår därför följande författningstext:

Om en täkt av torv kräver tillstånd eller anmälan enligt detta kapitel eller föreskrifter som har meddelats med stöd av kapitlet, får täkten inte komma till stånd i andra fall än när det bedöms nödvändigt för totalförsvarets behov av energitorv som beredskapsbränsle.

En täkt av torv enligt första stycket får aldrig komma till stånd i en våtmark som utgör en värdefull natur- eller kulturmiljö.

Utbetalning för restaurering av våtmarker - förhållandet till statsstödsreglerna.

Utredningens förslag innebär att verksamhetsutövare eller markägare kommer att få statliga bidrag för att återväta sin mark. Exempelvis föreslår utredningen att länsstyrelsen i sitt arbete med ersättning för återvätning bör kontakta innehavare av tillstånd för torvtäkter för att informera om och erbjuda ersättning för återvätning av torvmark enligt förslag om våtmarksstöd (s. 345).

Naturvårdsverket noterar att utredningen inte har analyserat om förslaget avseende restaurering av torvtäkter är förenligt med EU:s statsstödsregler eller om det behöver anmälas till kommissionen. Statstödsfrågan aktualiseras särskilt för torvtäkterna, eftersom det finns risk för att staten ersätter en åtgärd som redan omfattas av verksamhetsutövarens efterbehandlingsansvar. Denna fråga behöver utredas innan man går vidare med förslaget.

12.6 Förslag om ändring av miljökvalitetsmålet Myllrande våtmarker

Naturvårdsverket tillstyrker förslaget om att miljökvalitetsmålet Myllrande våtmarker ändras för att få följande lydelse ”Våtmarkernas ekologiska, vattenhushållande och kolinlagrande funktion i landskapet ska bibehållas och

utvecklas. Värdefulla våtmarker bevaras, anläggs och restaureras för framtiden.” Torvmarkers roll som kolsänka behöver synliggöras, våtmarkernas värden behöver utvecklas och våtmarker behöver anläggas och restaureras, inte bara bevaras.

Naturvårdsverket tillstyrker delvis förslaget till ändring av en av preciseringarna till miljökvalitetsmålet Myllrande våtmarker. Miljömålsberedningen föreslår att preciseringen får följande lydelse: ” Restaurerade våtmarker och arters spridningsmöjligheter: Våtmarker är restaurerade, i synnerhet där aktiviteter som exempelvis dränering och torvtäkter har medfört ökade utsläpp av växthusgaser, förlust och fragmentering av våtmarker och arter knutna till våtmarker har möjlighet att sprida sig till nya lokaler inom sitt naturliga utbredningsområde.” Naturvårdsverket föreslår att ”restaurerade” ändras till ”anlagda och restaurerade” i beskrivningen av preciseringen.

Kap. 13 Förslag om skydd av natur

13.1.1 Förslag om prioriteringar i arbetet med att skydda natur

Naturvårdsverket ställer sig bakom förslaget om att områden med naturtyp och livsmiljöer för arter som enligt restaureringsförordningen inte får försämrats behöver prioriteras i arbete med formellt skydd, där formellt skydd är ändamålsenligt eller där det är möjligt bevaras som OECM.

Naturvårdsverket ställer sig bakom förslaget att formellt skydda ett område där ett förbud av verksamhet ger rätt till ersättning enligt 31 kap 4 § miljöbalken på motsvarande nivå som vid ett formellt skydd. Förbud mot avverkning och nekat tillstånd till avverkning ger inte ett fullgott skydd av områdets naturvärden, även om den ersättning som myndigheterna har betalat ut till markägaren kan vara på motsvarande nivå som vid ett formellt skydd. Att formellt skydda sådana områden är i linje med den nyligen reviderade Nationella strategin för formellt skydd av skog.⁷ Det är dock under förutsättning att ett formellt skydd är ändamålsenligt för att uppnå syftet med att skydda det enskilda området och lämpligt i relation till andra samhällsintressen. Naturvårdsverket bedömer att detta tillvägagångssätt hör hemma i vägledning till myndigheterna och avstyrker förslaget att detta genomförs genom en ändring av 12 kap 6 § miljöbalken, se kap 1.1.

13.1.2 Förslag om två nya anslag för intrångsersättning

Naturvårdsverket avstyrker förslaget om två nya anslag för intrångsersättning. Naturvårdsverket anser att dagens anslag är ändamålsenligt för skydd av värdefull natur, eftersom det befintliga anslaget Skydd av värdefull natur, 1:14-anslaget, till 80-85% används till markersättningar till berörda fastighetsägare. Förutom intrångsersättningar, som för 2024 uppgick till närmare 95% av markersättningsmedlen, ingår även köp och naturvårdsavtal. De olika alternativa avtalslösningarna vi erbjuder skapar en stor flexibilitet för fastighetsägaren och är en grundläggande orsak till att vi kommer överens på frivillig väg. Kommuner har även möjlighet att ansöka om markersättningsbidrag när de bildar ett kommunalt områdesskydd. Vidare kräver alla typer av markersättning andra kostnader som idag tas på 1:14-anslaget, vilket förslaget inte tydligt tagit höjd

⁷ Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2024. Nationell strategi för formellt skydd av skog. Naturvårdsverkets rapport 7168

för. Dessa kostnader inkluderar bland annat värderings- och förhandlingskostnader, it-stöd samt andra kostnader som behövs för en effektiv och rättssäker områdesskyddsprocess. Kostnadsstorleken står oftast i direkt relation till den aktuella omfattningen av markersättningsmedel.

13.1.3 – 13.1.13 Förslag om OECM

Naturvårdsverket välkomnar miljömålsberedningens initiativ att lyfta fram betydelsen av OECM i arbetet med bevarande av biologisk mångfald. Vi ser att det är värdefullt att lyfta fram de insatser som görs av olika sektorer inom olika natur- och kulturmiljöer.

Naturvårdsverket ansvarar för rapporteringen av OECM och bedriver ett utvecklingsarbete sedan 2022 i samverkan med de uppgiftslämnare som vill delta. Vi bedömer att utredningens ansats i flera delar stämmer väl överens med det arbete som vi bedriver men att det behövs en fördjupad analys av kostnad, nytta och relevans av vissa förslag. Vi ser även att några av skattningarna för vilka arealer som är möjliga och relevanta att rapportera inte är tillräckligt välgrundade. Vi bedömer att förslaget kan bli kostnadsdrivande i vissa delar samt att Miljömålsberedningen underskattar den arbetsinsats som skulle krävas för ett genomförande.

Naturvårdsverket bedömer att en kvalitetsbaserad ansats är grundläggande för OECM liksom för områdesskyddet och för 30% målet som helhet. Vi ser en risk att utredningen i sina beräkningar gjort en alltför schabloniserad bedömning av områden och arealer samt att beräkningen av arealer som skulle föras till målet bara blir ett räkneexempel bland flera möjliga. Naturvårdsverket saknar redovisning av alternativa sannolika utfall och bedömer att det som föreslås inte är genomförbart i sin helhet. Naturvårdsverket bedömer att redovisningen av måluppfyllnad är en betydande överskattning och att slutsatsen om att målet kan nås med dessa åtgärder därför blir missvisande.

Naturvårdsverket anser att en fördjupad dialog behövs kring vilka typer av områden som är lämpade som OECM. Vi förespråkar att det ska vara markägare som väljer om de vill rapportera sina områden eller inte, något som vi menar är en grund för en god förankring och för möjligheten att ingå avtal och överenskommelser. Vad gäller till exempel linjeelement i transport- och kraftinfrastrukturen innebär det följaktligen att förslaget är svårt att realisera eftersom Trafikverket eller Svenska kraftnät/företag med ledningsrätt sällan äger marken.

Naturvårdsverket bedömer att överensstämmelsen med gällande vägledningar och rekommendationer bör undersökas närmare av berörda myndigheter samt att riskerna för oönskade incitament beaktas.

Naturvårdsverket vill understryka att Miljömålsberedningens förslag skulle innebära en väsentligt utökad och resurskrävande insats för myndigheten. För att en sådan omfattande insats ska kunna möjliggöras bedömer vi att det kommer finnas behov av särskilda resurser. Vi ser en risk att befintliga resurser för upprättande av väntansavtal och ersättningar till markägare för formellt skydd urholkas. Naturvårdsverket bedömer att de förslag som utredningen lämnar sammantaget skulle innebära en utökad insats under 3–5 år omfattande minst 2 årsarbetskrafter. I detta arbete ingår bland annat projektledning, konsultation och samverkan, upprättande av avtal, analyser och rapporteringsstöd.

Nedan lämnar vi synpunkter på de förslag där vi har invändningar eller förbättringsförslag, med fokus på relevans och förutsättningar för genomförande.

Riksintresse obrutna fjäll

Naturvårdsverket delar Miljömålsberedningens bedömning på en övergripande nivå om att de oskyddade delarna av Obrutna fjäll bör kunna vara lämpliga att rapportera som OECM och bifaller i stort förslaget med reservation för att vi saknar resonemang kring konsultationsordning och att en närmare analys av gränser behövs. Vi bedömer dels att en konsultationsprocess ska genomföras där myndigheterna förankrar och samverkar med rennäringens intressen i rapporteringen, dels att det föreligger ett behov av kvalitetssäkring och översyn av gränserna så att ytorna har en så relevant och ändamålsenlig avgränsning som möjligt. För detta arbete behöver Naturvårdsverket och länsstyrelserna i fjälläna tilldelas resurser.

Naturvårdsverket bedömer sammantaget att betydande delar av obrutna fjäll bör kunna vara möjliga att rapportera. När resultat av konsultationsprocess och gränsanalyser sammanställts och ett färdigt förslag tagits fram kommer närmare tidpunkt och arealer att kunna preciseras.

Artrika vägkanter, järnvägsmiljöer och alléer samt Artrika kraftledningsgator och stationsområden

Naturvårdsverket delar bedömningen om värdet av biologisk mångfald i transport- och kraftinfrastrukturen och ser en möjlighet att utveckla samverkan i frågan. Vilken omfattning inomstatliga överenskommelser kan ha och på vilket sätt de kan utformas så att de stämmer med avtalsrätt, och gällande vägledning för OECM och infrastrukturens förvaltning behöver utredas närmare i samverkan mellan berörda myndigheter. Eftersom Trafikverket och Svenska kraftnät eller företag med ledningsrätt sällan äger marken är dock möjligheten att ingå överenskommelser av detta slag begränsad. Naturvårdsverket bedömer att relativt många av de aktuella miljöerna är linjeelement med oklar dokumentation och funktion för biologisk mångfald på områdesnivå som kan göra att de inte uppfyller kraven för OECM. Naturvårdsverket bedömer att en analys av juridiska förutsättningar, kostnad, nytta och relevans behöver göras för att ta ställning till förslaget.

Naturbetesmarker och slåtterängar med miljöersättning

Naturvårdsverket bedömer att miljöersättningar är ett viktigt verktyg för att gynna biologisk mångfald i naturbetesmarker och slåtterängar och välkomnar ytterligare åtgärder för att tillvarata områdenas biologiska mångfald på lång sikt. Naturvårdsverket ser att det bör framgå att ersättningar är en rättighet medan rapporteringen som OECM är en frivillig möjlighet som bara kan ske med markägarens medgivande. För att få miljöersättning måste det finnas ett åtagande som innebär att markägaren åtar sig att sköta området enligt villkoren för ersättningen i 5 år. Utöver detta åtagande regleras inte områdena som regel av ett nationellt eller internationellt regelverk (t.ex. lag eller förordning).

Naturvårdsverket bedömer att det finns en osäkerhet kring i vilken utsträckning miljöersättningar motsvarar kravet på reglering och långsiktighet i regelverk vilket Miljömålsberedningen nämner bör vara ett grundkrav. Vi utesluter inte att

EU kan kräva en tydligare reglering för att områden ska kunna räknas som OECM. Vi föreslår att förslaget utreds närmare av Jordbruksverket i samråd med Naturvårdsverket.

Frivillig rapportering av frivilliga avsättningar

Naturvårdsverket delar bedömningen om relevansen att rapportera frivilliga avsättningar som överensstämmer med vägledning för OECM och gör detta sedan 2022. Hittills har skogsbruket tillgängliggjort cirka 7% av ytan av frivilliga avsättningar för rapportering till EEA. Naturvårdsverket bedömer att insatsen från skogsbrukets sida behöver öka kraftigt för att SE ska kunna bidra till EU:s mål på det sätt som Miljömålsberedningen föreslår.

Naturvårdsverket bedömer att Skogsstyrelsen har en central roll i arbetet med frivilliga avsättningar och bör ges ett ansvar att ta fram en rapporteringsfunktion för skogsbruket samt tillhandahålla underlag till Naturvårdsverket för rapporteringen vad gäller frivilliga avsättningar på motsvarande sätt som Miljömålsberedningen föreslår vad gäller NVA för återvätning av våtmarker.

Frivillig rapportering av skogliga impediment

Naturvårdsverket delar bedömningen att förvaltningen av improduktiv skogsmark kan utvecklas genom att tydligt avgränsa sammanhängande områden av improduktiv skogsmark på en skogsbruksplan eller annan karta och samtidigt införa förvaltning med hänsyn till förvaltningsmål (målklasser) och skötselbeskrivningar. Naturvårdsverket bedömer att större sammanhängande skogliga impediment med höga värden för biologisk mångfald kan vara lämpliga att rapportera som OECM och att ett sådant beslut behöver baseras på sådana underlag som Miljömålsberedningen föreslår.

Naturvårdsverket bedömer att gjorda skattningar kring hur stora arealer som kan rapporteras till 2030 inte är tillräckligt välgrundade. Vi menar att skattningarna är orealistiska med hänvisning till att relevanta underlag i många fall helt saknas. Naturvårdsverket bedömer att Skogsstyrelsen bör tillhandahålla underlag till Naturvårdsverket för kvalitetsgranskning och rapportering.

Rekreationsområden

Naturvårdsverket delar bedömningen om att tätortsnära rekreationsområden har betydelse för såväl friluftsliv som biologisk mångfald och att kommunerna har en nyckelroll i förvaltningen av dessa marker. Naturvårdsverket bedömer att det krävs en metodutveckling för att välja ut, sammanställa och rapportera sådana rekreationsområden och sådan stadsgrönska som uppfyller kriterierna för OECM och pekar på att detta är resurskrävande både för kommunerna och myndigheter. Naturvårdsverket föreslår att möjligheten att rapportera rekreationsområden som OECM behöver utredas ytterligare och kopplas ihop med metoden för att kartlägga områden för friluftsliv⁸. Naturvårdsverket och Boverket bör ges i uppdrag att tillsammans ta fram ett förslag som är genomförbart.

⁸ Naturvårdsverket, Vägledning. Kartlägga områden för friluftsliv. Tillgänglig på: www.naturvardsverket.se (Hämtad: 26 maj 2025).

Värdefulla områden som fastighetsägare frivilligt kan rapportera

Naturvårdsverket bedömer att dessa områden i allt väsentligt ingår i övriga förslag och ser inte behovet av förslaget i denna del.

Kap 14 Förslag om skydd av urskog och gammal skog**14.1.1 Förslag om att skydda alla återstående urskogar och all återstående gammal skog senast 2030**

Naturvårdsverket anser att förslaget om skydd av urskogar och gammal skog är ett steg i rätt riktning och delar bedömningen att det i viss mån bidrar till EU:s strategi om att skydda alla återstående ur- och naturskogar.

Samtidigt bedömer Naturvårdsverket att det är angeläget att bevara även de naturskogar som inte också är gammal skog, se figur 14.1 i Miljömålsberedningens betänkande. I Naturvårdsverkets och Skogsstyrelsens uppföljning av frivilligt formellt skydd kunde konstateras att skyddsvärda skogar avverkas och att avverkningstakten ökar bland skogliga värdekärnor och sannolika kontinuitetsskogar som inte också är registrerade som nyckelbiotoper.⁹ Eftersom naturskogar även i stor utsträckning omfattas av naturtyp västlig taiga, vilka även enligt Miljömålsberedningens bedömning (kap 17) inte avsevärt får försämrats enligt restaureringsförordningens krav, bör förslaget om skydd även inkludera naturskog.

I EU:s strategi anges att all återstående urskog och naturskog ska skyddas strikt till 2030. Naturvårdsverket gör bedömningen att det viktigaste till 2030 är att dessa skogar har bevarats långsiktigt. Utöver att bevaras genom formellt skydd bör därför även frivilliga avsättningar som också rapporteras som OEKM, enligt förslag i kap 13.1.10, användas som ett verktyg. Naturvårdsverket är därför positiv till förslaget om att fastighetsägare i möjligaste mån ska kunna välja mellan formellt skydd eller bevarande i egen regi utan ersättning från staten.

14.1.2 Förslag om kartläggning av urskogar och gammal skog

Naturvårdsverket stödjer att en kartläggning sker, men att den bör ta sin utgångspunkt i de omfattande underlag som redan finns. Denna kartläggning bör även omfatta naturskog som i stor utsträckning omfattas av naturtyp västlig taiga, vilket framgår av Miljömålsberedningens bedömning i kap 17. Motivet till att kartlägga även naturskog är att det ger synergier med genomförandet av naturrestaureringsförordningen där Sverige senast till 2030 ska säkerställa att tillståndet är känt för minst 90 % av arealen livsmiljötyper. En kartläggning av ur- och naturskogar bör även ta i beaktande vad som blir resultatet av det pågående regeringsuppdraget om att revidera två skogliga vägledningar.¹⁰

De underlag som redan finns i form av fältinventerade skogliga värdekärnor och fjärranalyserade sannolika kontinuitetsskogar bör göras lättillgängliga för skogsägare och detta behöver inte invänta kartläggningen. Underlagens olika kvalitet kan anges och allteftersom kartläggningen sker kan områdenas avgränsning och kvalitet uppdateras vid behov.

⁹ Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2025. Uppdrag att se över den nationella strategin för formellt skydd av skog – redovisning av ett regeringsuppdrag. NV-06274-22

¹⁰ Regeringen 2024. Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Naturvårdsverket.

14.1.3 Hantering av urskog och gammal skog

Naturvårdsverket tillstyrker förslaget om att Skogsstyrelsen ges förutsättningar att tillämpa de möjligheter som 12 kap. 6 § miljöbalken ger för att upptäcka och förbjuda avverkning av urskogar och gammal skog. Men bedömer att den tillämpningen även bör gälla alla naturskogar, liksom andra livsmiljötyper som enligt restaureringsförordningen inte får försämrats.

14.1.4 Förslag om ersättning vid skydd av urskog och gammal skog

Naturvårdsverket ställer sig delvis bakom förslaget att privata fastighetsägare i möjligaste mån ska kunna välja ersättningstyp vid formellt skydd. Vi håller med i beredningens bedömning att riksdagen behöver anvisa tillräckligt anslag. Ett tillräckligt anslag ger länsstyrelsen möjlighet att fatta beslut om naturreservat utan att invänta framtida statsbudgetar. Vi noterar att ett beräknat belopp för detta saknas i förslaget.

I Naturvårdsverkets budgetunderlag för 2026-2028 har vi för anslaget Skydd av värdefull natur föreslagit 5,7 miljarder kronor för hela perioden. Budgetunderlagets förslag för 2026-2027 är drygt 1,7 miljarder kronor högre än budgetpropositionens beräknade belopp för samma år. Beloppen i budgetunderlaget ska ses som en bedömd realistisk uppväxlingstakt de närmaste åren, för att senare kunna arbeta med ett högre anslagsbelopp. I den mån Naturvårdsverket har ersättningsmark kan detta erbjudas till fastighetsägare. I dagsläget har vi drygt 20 000 hektar produktiv skogsmark som kan erbjudas enskilda fastighetsägare samt allmänningsskogar etc. Ett mer generellt erbjudande till bolag och andra fastighetsägarkategorier bör endast föreslås om förslaget kompletteras med det förslag som beskrivs i 20.1.3 att Sveaskog och Fastighetsverket under 2025-2030 ska överföra respektive avsätta x ha ej skyddsvärd produktiv skogsmark för att användas som ersättningsmark.

Kap 15 Förslag om förvaltning av skyddade områden

Naturvårdsverket välkomnar att vikten och behovet av förvaltning av skyddade områden lyfts i Miljömålsberedningen delbetänkande. Utifrån Naturvårdsverkets nuvarande resursläge har vi haft begränsade möjligheter att lämna detaljerade synpunkter på förslagen och önskar en fortsatt dialog i de fall Miljömålsberedningens förslag planeras genomföras.

Naturvårdsverket ställer sig bakom förslaget gällande ökade medel för skötsel av natur inom skyddade områden. Naturvårdsverket instämmer även i bedömningen om behov av en långsiktig förstärkning av medel för att statliga naturreservat och nationalparker ska bli mer tillgängliga för friluftslivet, en förstärkning som bidrar positivt till friluftsmålen. Vår bedömning är att de nivåer som presenteras i delbetänkandet bör genomföras som en upptrappning och därefter permanentas på en högre nivå, för att ge myndigheterna och entreprenörerna möjlighet att successivt skala upp sin kapacitet.¹¹ Snabba och omfattande ökningsar av anslaget kan leda till att genomförandet av åtgärder för biologisk mångfald och friluftsliv inte kan hanteras på ett effektivt sätt, samt att tilldelade anslag inte kan förbrukas under budgetåret.¹² Likaså kan plötsliga och omfattande minskningar av anslaget leda till att viktiga åtgärder, inklusive nödvändiga löpande åtgärder, inte kan

¹¹ Naturvårdsverket, 2024. Naturvårdsverkets budgetunderlag 2026–2028. NV-25-002743

¹² Naturvårdsverket, 2022. Rapport 7041, Återrapportering av medelsanvändning och resultat för skydd och åtgärder för värdefull natur 2019–2021

genomföras och att restaureringsåtgärder inte får avsedd effekt om de behöver avbrytas och den fortsatta löpande skötseln inte kan genomföras. Detta påverkar både naturvärden och besökarens upplevelser negativt, och även entreprenörer som arbetar i skyddade områden drabbas hårt.¹³

I regeringens skrivelse 2024/25:55 som svarar på Riksrevisionens rapport om förvaltningen av skyddad natur framhålls vikten av stabila anslagsnivåer för att trygga vårt svenska natur- och kulturarv. Sveriges EU-rättsliga och internationella åtaganden knyter också an till betydelsen av att bevara välmående och livskraftiga ekosystem. Det är därför angeläget att natur- och friluftsvärden inom skyddade områden kan upprätthållas och förbättras. Många livsmiljöer, även de som restaureras som en engångsåtgärd, kräver kontinuerlig eller återkommande skötsel för att bibehålla sina värden. Anläggningar för friluftslivet kräver löpande underhåll för att de investeringar som gjorts ska hålla under längre tid. En mer stabil och förutsägbar finansiering är avgörande för att säkerställa att de skyddade områdenas värden förvaltas på bästa sätt.

Naturvårdsverket ser tydliga fördelar med en ny anslagspost för skötsel av formellt skyddad natur. En viktig förutsättning är dock att anslaget får en långsiktig och kraftfull medelsförstärkning, som ökar förutsägbarheten och gör det möjligt att satsa på fleråriga insatser i större grad. I annat fall avvisar Naturvårdsverket förslaget och föredrar att anslagsposten bevaras i nuvarande utformning med bibehållen flexibilitet, för att värna de nationella prioriteringarna i arbetet.

Utgifter för skötsel av tillkommande skyddade områden enligt Miljömålsberedningens förslag ingår inte i anslagsförslaget. Naturvårdsverkets bedömning är att anslaget 1:3 behöver öka i motsvarande takt som nya formellt skyddade områden tillkommer för att dessa ska kunna skötas och tillgängliggöras.

Vi välkomnar nya etappmål för biologisk mångfald men ser gärna en fortsatt dialog om utformningen av etappmål för skötsel och restaurering för att de ska bli ett effektivt verktyg i målstyrningen.

Naturvårdsverket bedömer att en mer realistisk tidplan bör utarbetas för Miljömålsberedningens förslag med mållåret 2030. Förslagen bör ta hänsyn till den tid som krävs för att säkerställa effektiva och väl genomförda insatser. Genomförandet behöver ske genom en successiv personalförstärkning, tid att identifiera och kartlägga faktiska behov samt möjlighet att planera, prioritera och genomföra åtgärder som ger störst nytta. I ett adaptivt arbetsätt ingår även uppföljning och utvärdering av genomförda åtgärder som en viktig del.

¹³ Naturvårdsverket, 2020. Rapport 6920, Återrapportering av skydd och åtgärder för värdefull natur 2017–2019, Naturvårdsverket, 2024. Rapport 7135, Återrapportering av medelsanvändning och resultat för skydd av och åtgärder för värdefull natur 2021–2023 (se t.ex. tabell 19 över förbrukning av medel samt återtag av oförbrukade medel föregående år)

Naturvårdsverkets synpunkter på Miljömålsberedningens förslag om ett tillägg i förordningen (1998:1252) om områdesskydd, respektive förslaget om en ändring i förordning (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket, finns i kapitel 1.

Vi delar Miljömålsberedningens bedömning att myndigheterna behöver tillföras resurser på förvaltningsanslagen för att kunna genomföra förslagen i betänkandet (kapitel 19.1.2) och önskar en dialog om behovet.

Kap. 16 Förslag om restaurering av natur

16.1.1 Ett nytt etappmål om restaurering

Naturvårdsverket välkomnar ett etappmål om restaurering av natur men anser att målformuleringen behöver beakta arbetet med den nationella restaureringsplanen där mål om restaureringsåtgärder ska konkretiseras.

16.1.2 Ett nytt etappmål om vilda pollinatörer

Naturvårdsverket välkomnar ett nytt etappmål om vilda pollinatörer och understryker vikten av utökade resurser både för samordning och genomförande av åtgärder. Naturvårdsverket har tillsammans med Skogsstyrelsen och länsstyrelserna tidigare lämnat ett konkret förslag till etappmål för vilda pollinatörer i övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark¹⁴.

16.1.4 Hantering av invasiva främmande arter är en del i restaureringsarbetet

Naturvårdsverket instämmer i beredningens bedömning att en effektiv hantering av invasiva främmande arter behöver bedrivas i ett långsiktigt perspektiv, till exempel genom att vara en del i det strukturerade restaureringsarbetet. För att detta ska vara möjligt måste långsiktighet finnas i både finansiering, åtgärdsamordning, lagstiftning och kapacitet för insatser för snabb utrotning¹⁵.

En integrering av arbetet mot invasiva främmande arter i restaureringsarbetet skulle även bidra till genomförandet av målet om invasiva främmande arter inom EU:s biodiversitetsstrategi (50% reduktion av antalet hotade arter som påverkas av invasiva främmande arter) genom att prioritera åtgärder som bäst syftar till att skydda hotade arter. Åtgärdsområde 6 om invasiva främmande arter i Kunming-Montreal-ramverket uppnås enbart till en begränsad omfattning i och med detta förslag. Detta åtgärdsområde ställer krav på att medlemsstaterna: (1) identifierar och hanterar spridningsvägar för invasiva främmande arter, (2) förhindrar helt särskilt prioriterade arters introduktion och etablering, (3) minskar introduktionen och etableringen av andra invasiva främmande arter med 50% och (4) genomför bekämpning av invasiva främmande arter på prioriterade platser (särskilt öar). Miljömålsberedningens förslag adresserar enbart den fjärde punkten inom åtgärdsområdet. Naturvårdsverket anser att nationell styrning, i form av författning, nationella mål eller myndighetsgemensamma strategier, behövs för att strukturera arbetet kring hela åtgärdsområde 6.

16.1.6 En satsning på restaurering och hävd av ängs- och betesmarker

¹⁴ Vilda pollinatörer, Delredovisning av ett regeringsuppdrag, Naturvårdsverkets ärendenummer NV-00199-21.

¹⁵ Roy, H. E., Pauchard, A., Stoett, P., & Renard Truong, T. (2024). IPBES Invasive Alien Species Assessment: Full report (Version 4). Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.11629357>

Naturvårdsverket instämmer i att anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur i utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur behöver öka för det nationella ersättningssystemet för restaurering av ängs- och betesmarker för att möjliggöra den nödvändiga satsning på restaurering som krävs i jordbrukslandskapet, och då särskilt av ängs- och betesmarker. Vi vill framhålla att det är viktigt att denna ökning permanentas då restaureringsbehovet sträcker sig över många år framöver, bland annat som en följd av naturrestaureringsförordningen. Naturvårdsverket har i bland annat Fördjupad utvärdering av Sveriges miljömål 2023¹⁶ föreslagit en satsning på restaurering av ängs- och betesmarker med höga natur- och kulturvärden genom att de ekonomiska ramarna för det nationella ersättningssystemet för restaurering av ängs- och betesmarker utökas. Behov av ökade anslag för restaurering har även framförts i Naturvårdsverkets budgetunderlag till regeringen¹⁷.

Om ersättning införs för återkommande beskärning av lövträd, bränning av ljunghed och gräsmark samt slåtter av myrar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län behöver tillräckliga permanenta medel även anslås till dessa åtgärder.

Naturvårdsverket instämmer i att miljöersättningsnivån för bete på naturbetesmarker i den strategiska planen för CAP bör ses över så att den täcker merkostnaderna för att sköta naturbetesmarker och därmed ökar incitamenten för naturbetesdrift jämfört med bete på åkermark/vall.

Miljömålsberedningen föreslår att ersättning för myrslåtter, hamling och bränning av ljunghed återinförs i den innevarande och kommande strategiska planen till CAP. Naturvårdsverket har i regeringsuppdraget om att inrätta ett nationellt ersättningssystem för restaurering och skötsel av vissa typer av ängs- och betesmarker med natur- och kulturvärden¹⁸ haft i uppdrag att inrätta en nationell ersättning för återkommande beskärning av lövträd, bränning av ljunghed och gräsmark samt slåtter av myrar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län. Naturvårdsverket kan se fördelar med båda lösningarna för ersättning, men bedömer att det är lämpligt att stödet blir nationellt i enlighet med intentionerna i regeringsuppdraget.

16.1.7 Stödmöjlighet för ökning av mängden landskapselement i odlingslandskapet ska införas i den strategiska planen i CAP

Naturvårdsverket stöder förslaget att ersättning för anläggning och skötsel av landskapselement som gynnar en hög biologisk mångfald i odlingslandskapet införas i den strategiska planen i CAP. Vi vill samtidigt framhålla vikten av att befintliga landskapselement som i många fall omfattas av det generella biotopskyddet bevaras. Skyddet för dessa bör inte urholkas genom ökad dispensgivning.

16.1.8 Ta bort återbeskogningsplikten närmast jordbruksmark

Naturvårdsverket tillstyrker förslaget att återbeskogningsplikten i en zon på 25 meter närmast jordbruksmark, avskaffas genom att det i 5 § skogsvårdslagen andra stycket införs ett sådant undantag från kravet i paragrafens första stycke.

¹⁶ Naturvårdsverket 2023. Fördjupad utvärdering av Sveriges miljömål 2023. Med förslag till regeringen. Rapport 7088.

¹⁷ Naturvårdsverket. 2024. Naturvårdsverkets budgetunderlag 2026–2028. NV-25-002743.

¹⁸ Regeringsbeslut M2022/00547; Naturvårdsverket 2022 delredovisning Ett nationellt program för ersättning till restaurering och vissa skötselåtgärder i ängs- och betesmarker, NV-02879-22

Förslag om att avskaffa återbeskogningsplikten har tidigare förts fram av Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket i olika sammanhang. I Fördjupad utvärdering av Sveriges miljömål 2023¹⁹ föreslog Naturvårdsverket, Jordbruksverket, länsstyrelserna och Skogsstyrelsen att återbeskogningsplikten i skogsbryn ska avskaffas för att ge bättre förutsättningar att skapa biologiskt rika brynmiljöer i övergångszonen mellan skog och odlingslandskap.

Kap 17 Förslag om minimal förlust av biologisk mångfald

17.2.1 Förslag om ett nytt etappmål om grönplaner

Naturvårdsverket tillstyrker att det befintliga etappmålet förlängs men föreslår följande förtydligande:

Samtliga kommuner ska senast 2030 ta tillvara och integrera stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter genom grönplanering och framtagande av grönplaner eller tillägg till översiktsplan.

Naturvårdsverket noterar att den nuvarande föreslagna lydelsen inte använder eller beskriver begreppet grönplanering och bedömer att utan ett sådant förtydligande kan målsättningens resultat bli svårt att följa upp. Vid tidpunkten då etappmålet om stadsgrönska till 2025 beslutades var grönplanering inget vedertaget begrepp hos kommuner. Sedan dess har det skett en omfattande kommunikations- och vägledningsinsats från Naturvårdsverket och Boverket, där förståelsen för, och nyttjandet av begreppet grönplanering nu kan anses förankrat hos svenska kommuner. Det ska också understrykas att lydelsen behöver förtydliga vikten av grönplaneringens roll för uppfyllanden av målsättningen till 2030. En sådan målsättning skulle också bidra till genomförandet och uppföljningen av EU:s restaureringsförordning avseende mål om urban grönska.

17.2.5 Förslag om investeringsstöd till naturturism

Naturvårdsverket tillstyrker förslaget och delar Miljömålsberedningens bedömning att investeringar i rekreation och friluftsliv är ett sätt att göra naturområden både attraktiva för närboende/besökare och en möjlig inkomstkälla för markägare och småföretagare på landsbygden. Att koppla ihop biologisk mångfald och naturturism som en alternativ affärsmodell i skogen har tidigare föreslagits i FU23 och lämnats som ett målövergripande åtgärdsförslag i friluftslivsmålsuppföljningen 2023. Bidrag till infrastruktur bör dock kopplas till ett villkor att det finns säkerställd långsiktig finansiell möjlighet till förvaltning och underhåll. Dessutom bör bidraget villkoras med att denna långsiktiga finansiering inte avser avgiftsbelagd användning av den samma.

I Naturvårdsverkets medborgarundersökning²⁰ om hur svenskar anser att friluftslivets infrastruktur bör finansieras framgår att en majoritet av svenskarna anser att det enkla friluftslivet såsom badplatser, vandringsleder och grillplatser bör finansieras med skatter och inte med avgifter. Andra mer specialiserade

¹⁹ Naturvårdsverket. 2023. Fördjupad utvärdering av Sveriges miljömål 2023. Med förslag till regeringen. Rapport 7088.

Naturvårdsverket. 2023. Förslag till regeringen. Underlag till den fördjupade utvärderingen av Sveriges miljömål 2023. Rapport 7091.

²⁰ Naturvårdsverket, Resultat från enkät om svenska folkets inställning till finansiering av leder med mera, NV-05123-21-23-15

leder såsom MTB-leder, konstsnöspår, liksom konsumtionsvaror såsom ved, kan finansieras med avgifter i en högre grad. Naturvårdsverkets kartläggning av betalning i naturen visar också på att antalet kommuner som ersätter markägare för anläggningar för friluftslivet har ökat de senaste fem åren och att en majoritet av dessa kommuner bedömer att både antalet markägare som tar betalt för friluftsanläggningar på sin mark och ersättningen kommer att öka de kommande åren. Att staten finansierar infrastrukturen kan vara en pådrivande faktor på ökade antal markägare och högre ersättning då även markägaren vill ha en del av ersättningen, inte bara huvudmannen för leden.

Under åren 2021–2024 då Tillväxtverket (TVV) gav investeringsstödet fanns en god samverkan mellan TVV och Naturvårdsverket och en nära koppling till pågående regeringsuppdrag om vandringsleder. I och med att TVV nu inte arbetar aktivt med investeringsstödet har denna samverkan försämrats. Det är därför angeläget att TVV även i framtiden får möjligheten att dela ut stödet och har fortsatt samverkan med Naturvårdsverket och andra berörda aktörer.

17.2.6 Förslag om en nationell samordnare för näringslivets arbete med biologisk mångfald

Naturvårdsverket tillstyrker förslaget och delar utredningens bedömning att staten bör främja näringslivets engagemang för att minimera förlusten av biologisk mångfald, vilket är i linje med Kunming-Montreal-ramverkets utgångspunkt att hela samhället måste mobiliseras i arbetet med att stoppa och vända förlusten av biologisk mångfald. Åtagandena i Kunming-Montreal-ramverket riktar inte sig enbart till offentlig sektor, utan också, som utredningen konstaterar, civilsamhälle, vetenskapssamhälle och näringsliv. Näringslivets roll och medverkan återspeglas särskilt i åtgärds mål 14 och 15.

Naturvårdsverket uppdrog år 2022 till IVL att genomföra en kartläggning av näringslivets uppföljning och arbete med biologisk mångfald. Rapporten pekar på komplexiteten i att mäta och följa upp näringslivets påverkan på biologisk mångfald och att företag efterfrågar mer stöd och samverkan för att utveckla arbetet. Vidare konstateras i rapporten att det kan vara lämpligt att dra nytta av det arbete som bedrivs inom klimatområdet för att etablera ett strategiskt arbete kopplat till biologisk mångfald och strukturera näringslivets uppföljning. Naturvårdsverket instämmer i utredningens bedömning/konstaterande att de erfarenheter som finns från arbete och resultat i Fossilfritt Sverige bör tas tillvara.

Kap 18 Förslagens bidrag till de nationella miljömålen, Agenda 2030 och åtgärds mål i Kunming-Montreal-ramverket

Förslagets bidrag till åtgärds mål i Kunming-Montreal-ramverket

Naturvårdsverket välkomnar att utredningen presenterar ett antal förslag som bidrar till genomförandet av Kunming-Montreal-ramverket för biologisk mångfald till 2030. Dock saknas en helhetslösning för Sveriges genomförande av målen, och ambitionsnivån är otillräcklig. Kapitel 18 visar att förslagen delvis bidrar till 9 av 23 åtgärds mål, men en djupare analys av hur förslagen bidrar saknas. Utredningen fokuserar på komponenter som rör bevarande och restaurering, men i lägre grad på hållbart nyttjande. Utredningen nämner mål 14 och 15 kopplat till förslag om en nationell samordnare, men redovisar inte hur

övriga 12 mål²¹ påverkas. Det saknas specifika förslag i utredningen för att genomföra dessa åtgärds mål.

Särskilt åtgärds mål 14 är relevant i detta avseende då det betonar vikten av att integrera biologisk mångfald i politik, regelverk och planering på alla nivåer. Denna övergripande ansats gällande statens och dess institutioners ansvar att samordna och integrera dessa frågor behandlas inte i utredningen.

Naturvårdsverket vill framhålla att de åtaganden i Kunming-Montreal-ramverket som utredningen inte omfattar bör ingå i Sveriges uppdaterade strategi och handlingsplan för biologisk mångfald, NBSAP²², där Sverige ska redovisa hur kraven i det globala ramverket uppfylls.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Johan Kuylens tierna efter föredragning av avdelningschefen Marie Uhrwing.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit enhetschefen Kerstin Åstrand och handläggaren Hanna Berggren.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

För Naturvårdsverket

Johan Kuylens tierna

Marie Uhrwing

Kopia till:
kn.nm@regeringskansliet.se

²¹De aktuella målen är 5./9. Hållbar handel, förvaltning och nyttjande av vilda arter, 7. Föroreningar, 13. rimlig och rättvis fördelning av nytta från genetiska resurser, 16. Statens, företags och medborgares åtgärder till hållbar konsumtion, 17. Biosäkerhet och bioteknik, 18. Subventioner och incitament, 19. Ökade resurser för genomförande, 20. Kapacitetsuppbyggnad, 21. Information och data, 22. Deltagande, 23. Jämställdhet och jämlikhet.

²² National Biodiversity Strategy and Action Plan